

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни «Облік у фермерських господарствах»
для студентів спеціальності 071 – облік і оподаткування
(бакалаврський рівень)

Друкується за планом видань навчальної та методичної літератури,
затвердженим Вченою радою НМетАУ
Протокол № 1 від 21.01.2019

Дніпро НМетАУ 2019

УДК 657(631)

Робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Облік у фермерських господарствах» для студентів спеціальності 071 – облік і оподаткування (бакалаврський рівень) / Укл.: Т.В. Акімова. – Дніпро: НМетАУ, 2019. – 38 с.

Наведені загальні методичні вказівки до вивчення дисципліни «Облік у фермерських господарствах»; література, що рекомендується для поглибленого вивчення дисципліни; робоча програма і пояснення до окремих тем; індивідуальні завдання за варіантами і вказівки до їх виконання.

Призначена для студентів спеціальності 071 – облік і оподаткування (бакалаврський рівень) заочної форми навчання.

Укладачі: Т.В. Акімова, канд. екон. наук, доц.

Відповідальний за випуск В.Д. Зелікман, канд. техн. наук, доц.

Рецензент Д.Є. Козенков, канд. екон. наук, проф. (НМетАУ)

ВСТУП

На сьогодні в Україні фермерська діяльність набула широкого розповсюдження. Це пов'язане із сучасною реорганізацією відносин у сільському господарстві. В Україні функціонує близько 39 тисяч фермерських господарств.

Фермерські господарства утворюються громадянами України, членами однієї родини, у яких з дитинства гостро розвинені почуття любові до землі та селянської праці, тварин, техніки, і їх бажання працювати на землі є щирим. Це робить фермерське господарство не просто сільськогосподарським підприємством, а господарством, яке дбайливо відноситься до землі, використовує ефективні технології господарювання, створює робочі місця для сільського населення.

Діяльність фермерських господарств пов'язана з виробництвом, переробкою та реалізацією продукції рослинництва і тваринництва, фермерські господарства також надають послуги сільськогосподарського спрямування.

В процесі діяльності фермерського господарства згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] як його членам, так і зовнішнім користувачам необхідна якісна інформація, на основі якої будуть прийматися управлінські рішення і складатися звітність. Така інформація формується при веденні обліку, форми якого можуть бути різними. Під формою обліку розуміють порядок проходження інформації через облікові документи. Вибір форми обліку залежить від декількох факторів, таких як: обсяги виробництва фермерського господарства, чисельність працюючих та ін. При цьому фермерські господарства, враховуючи ці фактори, мають право самостійного вибору форми бухгалтерського обліку з тих, що передбачені законодавством.

Найчастіше фермерські господарства представляють собою невеликі підприємства, тобто являються суб'єктами малого підприємництва. Для таких підприємств передбачені спрощені документи бухгалтерського обліку та форми звітності контролюючим органам.

Для здійснення раціонального для умов даного конкретного фермерського господарства вибору форми обліку і відповідних їй бухгалтерських документів, правильного складання звітності за результатами господарських процесів необхідно мати спеціальні знання, які можливо отримати при вивченні дисципліни «Облік у фермерських господарствах».

У результаті вивчення дисципліни «Облік у фермерських господарствах» студент повинен правильно застосовувати відповідні законодавчі, правові, нормативні документи, що дасть змогу об'єктивно відображати в обліку господарські операції у фермерському господарстві, вміти обґрунтовано здійснювати вибір форми бухгалтерського обліку відповідно до установлених законодавством критеріїв (площа ріллі, вартість валової продукції, кількість працюючих, інтенсивність діяльності), оформляти первинні документи за господарськими операціями, складати відповідні бухгалтерські проведення, здійснювати узагальнення інформації з використанням обумовлених законодавством бухгалтерських реєстрів, відображати вплив господарських операцій на показники фінансової звітності і формувати фінансову звітність фермерського господарства.

Дисципліна «Облік у фермерських господарствах» призначена виконувати наступні основні завдання:

- формувати у студентів комплексний науковий підхід до аналізу явищ економічної діяльності;
- забезпечити поєднання теоретичних знань з практичними вміннями та навиками в обліково-економічній сфері;
- забезпечити оволодіння практичними формами використання спеціальних економічних і бухгалтерських знань при веденні обліку господарської діяльності фермерського господарства.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Відповідно до навчального плану дисципліну «Облік у фермерських господарствах» вивчають студенти спеціальності «Облік і оподаткування» усіх форм навчання. Загальний об'єм дисципліни – 120 годин, які включають лекції, практичні заняття та самостійну роботу.

У навчальному процесі підготовки бакалаврів зі спеціальності «Облік і оподаткування» дисципліна «Облік у фермерських господарствах» займає важливе місце, бо вона закладає теоретичні засади щодо опанування науковими категоріями обліку у фермерських господарствах та формує необхідний понятійний апарат.

При вивченні дисципліни студентам слід опанувати: сутність категорій обліку у фермерських господарствах; класифікацію понять, з ним пов'язаних, та їх характерні особливості; специфіку обліку у фермерських господарствах; усвідомити соціальну спрямованість фермерської діяльності.

При самостійному вивченні тем дисципліни «Облік у фермерських господарствах» з урахуванням тісного зв'язку між її науковими категоріями, необхідно навчитися обирати систему методів і прийомів для вирішення завдань ведення обліку у фермерських господарствах і конкретних їх процедур.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Облік у фермерських господарствах» зі вказівками тем, що вивчаються, наведена в розділі 3.

Успішне оволодіння дисципліною досягається самостійною роботою над підручниками, навчальними посібниками, законодавчими та нормативно-правовими актами. Самостійну роботу слід вести систематично, згідно плану, складеному студентом.

Вивчення кожної теми рекомендується проводити в наступній послідовності:

- 1) ознайомлення зі змістом теми згідно з програмою;
- 2) вивчення законодавчих актів і нормативних матеріалів, а також відповідного розділу навчального посібника;
- 3) складання конспекту по матеріалу, що вивчається;

4) виконання індивідуального завдання.

Індивідуальні завдання для самостійної роботи та методичні вказівки щодо їх виконання наведені у розділі 4.

Індивідуальне завдання повинно бути виконане і оформлене студентом відповідно до встановлених правил [30].

Індивідуальні завдання повинні бути зареєстровані в деканаті заочного факультету та на кафедрі обліку і аудиту.

По незрозумілих питаннях щодо вивчення дисципліни студенти можуть одержати консультацію у викладачів кафедри. Після отримання перевіреного індивідуального завдання від викладача необхідно врахувати всі вказані ним зауваження та внести необхідні виправлення.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

При вивченні дисципліни потрібно ознайомитися з законами, законодавчими актами і нормативними матеріалами з різних питань, що регламентують принципи створення, здійснення діяльності, ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності фермерського господарства в Україні та ін., постійно стежити за змінами, доповненнями і новими положеннями, що друкуються в офіційній періодиці.

Нижче наводяться законодавча і нормативна база, підручники і навчальні посібники та ін., необхідні і достатні для вивчення дисципліни «Облік у фермерських господарствах».

2.1. Основна література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

3. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 № 973-IV зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.

4. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.

5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змін. та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>.

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі

змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

8. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

9. Цивільний кодекс від 16.01.2003 № 435-IV зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

10. Закон України «Про оренду землі» від 06.10.1998 № 161-XIV зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

11. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 № 962-IV зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.

12. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1, 6-34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=293533.

13. Наказ Міністерства аграрної політики України від 27.09.2007 № 701 «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN32622.html.

14. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів в сільськогосподарських підприємствах, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 21.02.2008 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.nibu.factor.ua/ukr/find/doc.html?id=3655>.

15. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 21.12.2007 № 929 [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_by/pg_gscmoz/index.htm.

16. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 № 189 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aktyv-audyt.com/index.php?option=com_content&task=view&id=40&Itemid=29.

17. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, які затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 04.07.2009 № 390 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=98&ArtID=876>

18. Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419, зі змін. та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п>.

19. Король Г.О. Облік у фермерських господарствах: Навчальний посібник / Г.О. Король, Ю.Т. Труш, Т.В. Акімова. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 139 с.

2.2. Додаткова література

До додаткової літератури відносяться джерела, які призначені для більш поглибленого і розширеного вивчення дисципліни. До них відносяться такі видання.

20. Фінансовий облік I: Навч. посібник / Г.О. Король, Р.Б. Сокольська, Т.В. Акімова та ін. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2012. – 260 с.

21. Фінансовий облік II: Навч. посібник / Г.О. Король, Р.Б. Сокольська, В.Д.Зелікман та ін. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2014. – 316 с.

22. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік: Навч. посібник /

Г.В. Нашкерська. – К.: Кондор, 2011. – 503 с.

23. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для вузів / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖИТІ, 2007. – 608 с.

24. Сіренко Н.М. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Навчальний посібник // За заг. ред. к.е.н., доц. Н.М. Сіренко / Н.М. Сіренко. – Миколаїв: МДАУ, 2010. – 439 с.

25. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. — 7-ге вид., перероб. і допов. / За ред. проф. М.Ф. Огійчука / М.Ф. Огійчук. — К.: Вища освіта, 2017. — 800 с.

26. Ватуля І.Д. Організація обліку у фермерських господарствах: Навчальний посібник / І.Д. Ватуля, Л.О. Гладка. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 312 с.

27. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навчальний посібник. – 6-ге вид. / П.Й. Атамас. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 392 с.

28. Сокольська Р.Б. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. Частина I. Аналіз фінансової звітності / Р.Б. Сокольська, В.Д. Зелікман, Т.В. Акімова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 92 с.

29. Сокольська Р.Б. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. Частина II. Спеціальні методи фінансового аналізу / Р.Б. Сокольська, В.Д. Зелікман, Т.В. Акімова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2016. – 76 с.

30. Організація виконання кваліфікаційних робіт у Національній металургійній академії України: Навч. посібник / В.П. Іващенко, А.К. Тараканов А.М. Должанський та ін. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2014. – 90 с.

3. РОБОЧА ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ПО ТЕМАХ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття про фермерське господарство

Особливості функціонування фермерського господарства. Принципи формування фермерського господарства. Державне регулювання діяльності фермерських господарств

При вивченні цієї теми необхідно дослідити поняття «фермерське господарство» згідно з законодавством України. З'ясувати дозволені законодавством види діяльності фермерських господарств. Уявити сутність фермерського господарства як форму підприємницької діяльності.

Після цього приступити до формулювання принципів фермерства та формування фермерських господарств. З'ясувати особливості, що виокремлює фермерство серед інших форм підприємницької діяльності

Далі слід розглянути законодавчо-нормативні акти, що регулюють діяльність фермерських господарств в Україні.

Література: [1, 3-6, 19].

Тема 2. Організація створення фермерського господарства

Етапи створення фермерського господарства. Вимоги до голови та членів фермерського господарства. Правила отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства. Державна реєстрація фермерського господарства. Правові аспекти створення фермерського господарства. Особливості створення та діяльності сімейного фермерського господарства без набуття статусу юридичної особи

При вивченні цієї теми досліджуючи нормативно-законодавчі та літературні джерела необхідно виокремити етапи створення фермерського господарства. До таких етапів можна віднести: встановлення права громадян на створення фермерського господарства, отримання земельної

ділянки для ведення фермерського господарства, державна реєстрація фермерського господарства. Студентам слід уявити сутність кожного етапу створення фермерського господарства.

Для цього необхідно з'ясувати: хто саме має право на створення фермерського господарства; вимоги до голови та членів фермерського господарства.

Особливу увагу слід приділити порядку отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства. З'ясувати необхідно наступне: хто має право на отримання земельної ділянки у власність безкоштовно, у якому розмірі; на яких умовах можливо отримати земельні ділянки у користування; які документи та у якому порядку подаються для отримання земельної ділянки.

Крім того, при вивченні цієї теми необхідно уявити правила державної реєстрації фермерського господарства та правові аспекти створення такого господарства.

Особливою формою фермерства є сімейне фермерське господарство без набуття статусу юридичної особи. Студентам потрібно з'ясувати особливості створення та діяльності такого сімейного фермерського господарства.

Література: [3, 5, 8, 10-11].

Тема 3. Структура майна фермерського господарства

Визначення поняття майна фермерського господарства. Види майна фермерського господарства, їх класифікація та визначення. Особливості визнання біологічних активів

При вивченні цієї теми необхідно повторити матеріал, що викладався при вивченні дисциплін «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік I». Слід пригадати, що до майна будь-якого підприємства належать певні види активів. Також потрібно пригадати визначення цих видів активів та їх класифікацію за певними ознаками. При цьому необхідно з'ясувати особливості видів майна фермерського господарства, розглянути детально

біологічні активи.

Окремо слід приділити увагу класифікації земельних ділянок фермерського господарства. Далі дослідити питання класифікації майна фермерського господарства за походженням. Також слід звернути увагу на виділення рухомого та нерухомого майна фермерського господарства.

Література: [2, 12, 19-27].

Тема 4. Облік формування статутного (складеного) капіталу фермерського господарства

Визначення поняття статутного (складеного) капіталу фермерського господарства. Формування вартості статутного (складеного) капіталу фермерського господарства. Оцінка та облік об'єктів статутного (складеного) капіталу. Особливості оцінки та обліку біологічних активів

При вивченні цієї теми студентам слід дослідити поняття «складений капітал», «статутний капітал». Далі необхідно з'ясувати принципи формування складеного капіталу фермерського господарства.

Особливу увагу необхідно звернути на питання формування вартості статутного (складеного) капіталу фермерського господарства. З'ясувати, що така вартість повинна відповідати справедливій вартості майна, що передане членами фермерського господарства як внесок до статутного (складеного) капіталу, та бути погодженою членами фермерського господарства. При цьому, окремо потрібно дослідити поняття справедливої вартості.

Далі потрібно вивчити порядок визначення справедливої вартості кожного з об'єктів статутного (складеного) капіталу. Такими об'єктами є види майна, що передані членами фермерського господарства як внесок до статутного (складеного) капіталу. Після реєстрації фермерського господарства загальна вартість майна, що зазначена в Статуті господарства, визнається його статутним неоплаченим капіталом.

Студентам треба зрозуміти, що оприбуткування майна, яке

передається членами господарства як внесок до його складеного капіталу, збільшує вартість його основних засобів, нематеріальних активів, запасів, грошових коштів тощо і зменшує заборгованість членів фермерського господарства за внесками до статутного капіталу.

Далі слід розібратися у питаннях порядку та первинного обліку оприбуткування рухомого та нерухомого майна, що є об'єктами статутного (складеного) капіталу фермерського господарства. Особливу увагу приділити питанням обліку біологічних активів.

Література: [3-6, 19-27].

Тема 5. Проста форма обліку для фермерських господарств

Поняття «форма бухгалтерського обліку». Види форм бухгалтерського обліку. Нормативно-правові аспекти застосування форм бухгалтерського обліку фермерськими господарствами. Особливості оподаткування фермерського господарства. Сутність і особливості застосування простої форми бухгалтерського обліку фермерськими господарствами. Документування операцій фермерського господарства з використанням простої форми бухгалтерського обліку для фермерських господарств

При вивченні цієї теми необхідно повторити матеріал, що викладався при вивченні дисциплін «Бухгалтерський облік» щодо питання форми бухгалтерського обліку. Пригадати, що таке форма бухгалтерського обліку, які існують форми бухгалтерського обліку.

Студентам необхідно дослідити нормативно-правову базу щодо вибору фермерськими господарствами тієї чи іншої форми бухгалтерського обліку і, які чинники впливають на цей вибір.

Далі слід приділити увагу з'ясуванню сутності і особливостям застосування простої форми бухгалтерського обліку фермерськими господарствами. При цьому необхідно розібратися в схемі облікового процесу за простою формою в умовах фермерського господарства, процесі документування операцій фермерського господарства з використанням

простої форми бухгалтерського обліку.

Основним регістром простої форми обліку є Книга обліку доходів і витрат, на підставі якої може бути складений баланс підприємства. Форма Книги обліку доходів і витрат наведена у додатку А. Для більш детального обліку окремих об'єктів (розрахунків, тварин, продукції тощо) фермер може використовувати реєстри аналітичного обліку (відомості). Студентам потрібно вивчити принципи ведення обліку за допомогою Книги обліку доходів і витрат, визначити переваги та недоліки використання такої форми обліку.

Література: [13-17, 19-27].

Тема 6. Спрощена форма обліку для фермерських господарств

Сутність і особливості застосування спрощеної форми бухгалтерського обліку фермерськими господарствами. Документування операцій фермерського господарства з використанням спрощеної форми бухгалтерського обліку для фермерських господарств

При вивченні цієї теми слід приділити увагу з'ясуванню сутності і особливостям застосування спрощеної форми бухгалтерського обліку фермерськими господарствами. При цьому необхідно розібратися в схемі облікового процесу за спрощеною формою в умовах фермерського господарства, процесі документування операцій фермерського господарства з використанням спрощеної форми бухгалтерського обліку.

Основним реєстром за спрощеною формою бухгалтерського обліку для фермерських господарств є Журнал реєстрації господарських операцій фермерського господарства. Господарські операції в Журналі відображаються з дотриманням принципу подвійного запису. Форма Журналу реєстрації господарських операцій фермерського господарства наведена у додатку Б. Для більш детального обліку окремих об'єктів (витрат, розрахунків, тварин, продукції тощо) фермер може використовувати реєстри аналітичного обліку. Студентам потрібно

вивчити принципи ведення обліку за допомогою Журналу реєстрації господарських операцій фермерського господарства, визначити переваги та недоліки використання такої форми обліку.

Література: [13-17,19-27].

Тема 7. Проста форма обліку для малих підприємств

Сутність і особливості застосування форм бухгалтерського обліку малих підприємств. План рахунків бухгалтерського обліку для малих підприємств. Сутність і особливості застосування простої форми бухгалтерського обліку для малих підприємств фермерськими господарствами. Документування операцій фермерського господарства з використанням простої форми бухгалтерського обліку для малих підприємств

При вивченні цієї теми дисципліни студентам необхідно з'ясувати, які форми бухгалтерського обліку регламентовані законодавством для використання на малих підприємствах. Визначити сутність і особливості застосування форм бухгалтерського обліку малих підприємств.

Окремо слід приділити увагу вивченню Плану рахунків бухгалтерського обліку для малих підприємств, так званого спрощеного Плану рахунків. Виявити відмінності спрощеного Плану рахунків від Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Далі потрібно уявити сутність і особливості застосування простої форми бухгалтерського обліку для малих підприємств фермерськими господарствами. При цьому необхідно розібратися в схемі облікового процесу за простою формою бухгалтерського обліку для малих підприємств в умовах фермерського господарства, процесі документування операцій фермерського господарства з використанням такої форми бухгалтерського обліку.

Основним реєстром за простою формою бухгалтерського обліку для малих підприємств в умовах фермерських господарств є Журнал обліку

господарських операцій. Господарські операції в Журналі відображаються з дотриманням принципу подвійного запису та використанням рахунків бухгалтерського обліку. Форма Журналу обліку господарських операцій наведена у додатку В. Для більш детального обліку окремих об'єктів (витрат, розрахунків, тварин, продукції тощо) фермер може використовувати реєстри аналітичного обліку. Студентам потрібно вивчити принципи ведення обліку за допомогою Журналу обліку господарських операцій, визначити переваги та недоліки використання такої форми обліку.

Література: [13-17, 19-27].

Тема 8. Спрощена форма обліку для малих підприємств

Сутність і особливості застосування спрощеної форми бухгалтерського обліку для малих підприємств фермерськими господарствами. Документування операцій фермерського господарства з використанням спрощеної форми бухгалтерського обліку для малих підприємств

При самостійному вивченні цієї теми слід уявити сутність і особливості застосування спрощеної форми бухгалтерського обліку для малих підприємств. При цьому необхідно розібратися в схемі облікового процесу за спрощеною формою бухгалтерського обліку для малих підприємств в умовах фермерського господарства, процесі документування операцій фермерського господарства з використанням такої форми бухгалтерського обліку.

Для малих підприємств спрощена форма бухгалтерського обліку передбачає узагальнення інформації про господарські операції у відповідних регістрах бухгалтерського обліку: Відомість 1-м (Розділ I. Облік готівки і грошових документів, Розділ II. Облік грошових коштів та їх еквівалентів); Відомість 2-м Облік запасів»; Відомість 3-м (Розділ I. Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами за податками й платежами, довгострокових зобов'язань і доходів майбутніх періодів, Розділ II. Облік

розрахунків з оплати праці); Відомість 4-м (Розділ I. Облік необоротних активів та амортизації (зносу), Розділ II (зворотна сторона). Облік капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів); Відомість 5-м (Розділ I. Облік витрат, Розділ II. Облік витрат на виробництво).

Господарські операції в наведених регістрах відображаються з дотриманням принципу подвійного запису та використанням рахунків бухгалтерського обліку. Для більш детального обліку окремих об'єктів (витрат, розрахунків, тварин, продукції тощо) фермер може використовувати реєстри аналітичного обліку. Студентам потрібно вивчити принципи ведення обліку за допомогою названих вище облікових регістрів, визначити переваги та недоліки використання такої форми обліку.

Література: [13-17, 19-27].

Тема 9. Баланс (Звіт про фінансовий стан) фермерського господарства

Складові Балансу. Характеристика активу Балансу. Характеристика пасиву Балансу. Вплив господарських операцій фермерського господарства на його Баланс. Визначення фінансового стану фермерського господарства за даними його Балансу

При самостійному вивченні студентами цієї теми необхідно повторити матеріал, що викладався при вивченні дисциплін «Бухгалтерський облік», «Звітність підприємств», «Фінансовий аналіз». Пригадати структуру Балансу, складові активу та пасиву Балансу. Виокремити особливості відображення майна фермерського господарства у статтях Балансу. Пригадати, які фінансові показники можна розрахувати за даними Балансу для оцінки фінансового стану фермерського господарства.

Література: [12, 18, 19, 23, 28, 29].

Тема 10. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) фермерського господарства

Поняття виробничих витрат та їх класифікація. Облік витрат на виготовлення продукції. Сутність доходу, його визнання і оцінка. Облік формування доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Поняття фінансового результату і порядок його формування. Облік формування фінансового результату. Особливості складання Звіту про фінансові результати фермерського господарства. Визначення фінансових показників діяльності фермерського господарства за даними Звіту про фінансові результати

При вивченні студентами цієї теми потрібно повторити матеріал, що викладався при вивченні дисциплін «Бухгалтерський облік», «Звітність підприємств», «Фінансовий аналіз». Пригадати структуру Звіту про фінансові результати, складові активу та пасиву балансу. Приділити увагу поняттям доходу, витрати, їх класифікації та обліку. Окремо розглянути виробничі витрати фермерського господарства. Окремо – доходи від реалізації продукції фермерського господарства. Далі дослідити результати діяльності фермерського господарства, їх формування та облік. Приділити увагу виявленню особливостей відображення доходів, витрат та результатів діяльності фермерського господарства у статтях Звіту про фінансові результати. Пригадати, які фінансові показники можна розрахувати за даними Звіту про фінансові результати для оцінки фінансового стану фермерського господарства.

Література: [12, 18, 19, 23, 28, 29].

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

З дисципліни «Облік у фермерських господарствах» передбачено виконання індивідуального завдання, що дозволить сформувати у студентів практичні навички щодо організації та проведення облікової роботи на сільськогосподарських підприємствах.

При виконанні **першої частини завдання** необхідно розкрити два теоретичні питання з дисципліни, перелік яких наведено в додатку Г.

Номери питань для виконання першого завдання вибираються студентом відповідно до двох останніх цифр залікової книжки або студентського квитка згідно таблиці 4.1.

Відповіді, які надаватимуться на теоретичні запитання, повинні мати стислий зміст.

При виконанні **другої частини завдання**, яке являє собою імітаційну вправу, необхідно на підставі вихідних даних заповнити обліковий реєстр, що є основним для однієї з форм бухгалтерського обліку для фермерських господарств. Вибір форми реєстру здійснюється відповідно варіанту, що відповідає двом останнім цифрам номеру залікової книжки або студентського квитка. Якщо дві останні цифри номера залікової книжки складають число, яке більше 50, то необхідно обрати варіант, номер якого на 50 менше, ніж отримане число. Наприклад, для залікової книжки за номером 654321 номер варіанта завдання буде 21, а для залікової книжки за номером 345678, оскільки 78 більше 50, номером варіанта завдання буде $78 - 50 = 28$. Студенти, номер залікової книжки в яких закінчується на два нулі, виконують варіант за номером 50.

Види облікових реєстрів, що необхідно заповнити згідно з варіантом наведені в таблиці 4.2.

Вихідні дані для виконання другої частини індивідуального завдання представляють собою перелік господарських операцій, що відбулися у фермерському господарстві впродовж звітного періоду. Перелік цих операцій з вказанням сум, на яку здійснено операцію, наведений у таблиці 4.3.

Таблиця 4.1

Номери запитань з теоретичної частини дисципліни

Остання цифра залікової книжки	Передостання цифра залікової книжки									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	01, 61	02, 62	03, 63	04, 64	05, 55	06, 14	07, 15	08, 16	09, 17	10, 18
2	11, 19	12, 20	13, 21	38, 22	39, 23	40, 24	41, 25	42, 59	43, 50	44, 51
3	45, 52	46, 53	47, 54	64, 55	30, 56	31, 57	32, 58	33, 59	34, 60	35, 61
4	36, 42	37, 43	48, 18	14, 49	15, 50	16, 51	17, 52	18, 53	19, 54	20, 55
5	21, 56	22, 57	23, 64	24, 55	25, 56	48, 57	49, 18	50, 19	51, 10	52, 11
6	53, 12	54, 13	55, 04	56, 15	26, 57	27, 79	28, 08	29, 01	30, 02	31, 03
7	32, 04	33, 05	34, 06	35, 07	36, 08	37, 09	58, 10	59, 11	60, 12	61, 13
8	26, 62	27, 63	28, 64	29, 45	30, 56	31, 57	32, 58	01, 33	02, 34	03, 35
9	04, 36	05, 37	06, 58	07, 59	08, 60	09, 61	10, 62	11, 63	12, 64	13, 35
0	26, 64	27, 57	28, 52	29, 44	30, 55	31, 16	32, 47	33, 58	34, 19	35, 10

Таблиця 4.2

Види облікових реєстрів згідно варіанту

№ варіанта	Назва облікового реєстру
1, 4, 7, 8, 9, 10, 15, 16, 17, 23, 31, 32, 33, 40, 41, 42	Книга обліку доходів і витрат (додаток А)
3, 11, 12, 18, 22, 24, 25, 34, 35, 37, 38, 43, 44, 46, 47, 48, 50	Журнал реєстрації господарських операцій (додаток Б)
2, 5, 6, 13, 14, 19, 20, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 36, 39, 45, 49	Журнал обліку господарських операцій малого підприємства (додаток В)

Таблиця 4.3

Господарські операції звітного періоду

№ з/п	Дата господарської операції	Зміст господарської операції	Сума*, грн
1	2	3	4
1	01.04.2020	Фермерським господарством оплачено місячну орендну плату за землю, якою воно користувалося у березні (складене платіжне доручення)	12 000 (у т.ч. ПДВ)
2	02.04.2020	Фермерським господарством отримано зерно ярового ячменю (складено прибуткову накладну)	50 000 (без ПДВ)
3	03.04.2020	Фермерським господарством проведено оплату за отриманий напередодні ячмінь (складене платіжне доручення)	?
4	04.04.2020	Фермерським господарством придбано добриво (складено прибуткову накладну); оплата добрива проведена в той самий день (складене платіжне доручення)	30 000 (у т.ч. ПДВ)
5	05.04.2020	Фермерським господарством надані послуги з планування посіву на місцевості (складений акт виконаних робіт)	500 (у т.ч. ПДВ)

Продовження таблиці 4.3

1	2	3	4
6	07.04.2020	Фермерським господарством оплачений готівкою ремонт трактора (складено ВКО), ремонтні роботи прийнято (підписаний акт виконаних робіт)	800 (без ПДВ)
7	08.04.2020	Фермерським господарством відвантажено зерно ячменю власного виробництва (складена видаткова накладна)	120 000 (у т.ч. ПДВ)
8	09.04.2020	Фермерським господарством отримано оплату за відвантажений напередодні ячмінь (отримано виписку банку)	?
9	10.04.2020	Фермерським господарством використано ячмінь власного виробництва на особисті потреби членів фермерського господарства (складена видаткова накладна)	3 000
10	13.04.2020	Отримано в касу кошти для виплати авансу найманим робітникам (пред'явлено чек, отримано виписку банку)	14 500
11	14.04.2020	Виданий аванс найманим робітникам по платіжній відомості	14 300
12	15.04.2020	Видані кошти комірнику для придбання господарчого інвентарю (складений ВКО)	300
13	16.04.2020	Переданий інвентар у комору (складено авансовий звіт), решта коштів повернута в касу (складено ПКО)	280 (у т.ч. ПДВ)
14	17.04.2020	Фермерським господарством реалізовано насіння соняшнику (складена видаткова накладна)	36 000 (у т.ч. ПДВ)
15	24.04.2020	Фермерським господарством отримано готівкові кошти за соняшник (складено ПКО)	?

Продовження таблиці 4.3

1	2	3	4
16	30.04.2020	Нараховано витрати за оренду приміщення за місяць (підписаний акт наданих послуг)	12 000 (у т.ч. ПДВ)
17	30.04.2020	Нарахована амортизація основних засобів	14 352
18	30.04.2020	Фермерським господарством нарахована заробітна плата найманим робітникам	16 852
19	30.04.2020	Фермерським господарством проведено нарахування і утримання всіх необхідних податків та зборів із заробітної плати найманих робітників	?

* - суми розраховуються за індивідуальним варіантом

Розрахунок сум для виконання другої частини індивідуального завдання здійснюється наступним чином. Всі дані четвертого стовпчика таблиці 4.3 перемножуються кожним студентом на коефіцієнт, який дорівнює:

$1 +$ число з двох останніх цифр залікової книжки, поділене на 100.

Наприклад, номер залікової книжки студента дорівнює 820788, число з двох останніх цифр – 88.

Таким чином, всі дані, наведені в таблиці 4.3, цьому студентові необхідно перемножити на число

$$1 + 88 : 100 = 1,88.$$

При цьому, наприклад, якщо сума по першій операції складає 12 000грн (див. таблицю 4.3), то для обраного варіанта вона буде дорівнювати

$$12\,000 \times 1,88 = 22\,560 \text{ грн.}$$

ДОДАТОК А
Книга обліку доходів і витрат

Книга обліку доходів і витрат за 202_рік фермерського господарства

(лівий бік)

Пор. №	Дата	Номер банківського або касового документа	Зміст запису	Доходи за видами					Загальна сума доходів	Фінансовий результат: прибуток (+) чи збиток (-)	Податкове зобов'язання	Відмітка про одержання
				виручка від реалізації продукції (робіт, послуг)	Інші операційні							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Усього на 31.12.202_			Фінансовий результат									

(правий бік)

Пор. №	Дата	Номер банківського або касового документа	Зміст запису	Витрати за видами					Інші витрати	Загальна сума витрат	Податковий кредит	Вилучення коштів (витрати за рахунок доходу)	Відмітка про одержання
				матеріальні витрати	ремонт	амортизація	заробітна плата	ЄСВ					
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Усього на 31.12.202_													

ДОДАТОК Б
Журнал реєстрації господарських операцій
фермерського господарства

Журнал реєстрації господарських операцій фермерського господарства за _____ 202_ року

№ з/п	Дата	Зміст операції та номер документа	Витрати	Доходи	Розрахунки з бюджетом		Розрахунки з організаціями й особами		Розрахунковий рахунок	
					перераховано, зараховано	належить	борг господарства	борг господарству	надійшло	вибуло
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Сальдо початкове										
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Усього оборотів за місяць		за дебетом								
		за кредитом								
Сальдо на кінець місяця										

ДОДАТОК В
Журнал обліку господарських операцій малого підприємства

Журнал обліку господарських операцій малого підприємства за _____ 202_ року

Реєстрація операцій				Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку																		
№ з/п	Дата і номер документа	Зміст операції	Су-ма	10 Основні засоби		13 Знос необоротних активів		15 Капітальні інвестиції		20 Виробничі запаси		23 Виробництво		26 Готова продукція		30 Каса		31 Рахунки в банках		37 Розрахунки з різними дебіторами		
				Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Сальдо на початок місяця																						
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
Усього оборотів за місяць	за дебетом																					
	за кредитом																					
Сальдо на кінець місяця																						

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку

№ з/п	40 Власний капітал		44 Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)		64 Розрахунки за податками й платежами		66 Розрахунки з оплати праці		68 Розрахунки за іншими операціями		70 Доходи		79 Фінансові результати		84 Витрати операційної діяльності		85 Інші затрати		14, 18, 35, 39, 47, 55, 69						
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	
1																									
Сп																									
1																									
2																									
3																									
4																									
5																									
6																									
7																									
8																									
9																									
10																									
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ОД																									
ОК																									
Ск																									

ДОДАТОК Г

Перелік теоретичних питань.

1. Надайте визначення фермерського господарства.
2. Визначте основний вид діяльності фермерського господарства.
3. Яким документом регламентуються принципи, на яких ґрунтується діяльність фермерського господарства?
4. Назвіть принципи фермерства як форми підприємницької діяльності.
5. Сформулюйте мету створення фермерського господарства.
6. Що таке складений капітал фермерського господарства?
7. Що є джерелом утворення складеного капіталу фермерського господарства?
8. Як визначається розмір статутного капіталу фермерського господарства?
9. Сформулюйте права фермерського господарства.
10. Назвіть особливості, які відрізняють фермерське господарство від інших форм підприємницької діяльності.
11. Назвіть основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність фермерських господарств.
12. Назвіть етапи створення фермерського господарства.
13. Хто має право на створення фермерського господарства?
14. Ким може бути створене фермерське господарство?
15. Надайте визначення голові фермерського господарства.
16. Хто може бути головою фермерського господарства?
17. Хто може бути членом фермерського господарства?
18. Що таке земельна ділянка?
19. Назвіть умови передачі земельних ділянок громадянам України для ведення фермерського господарства із земель державної або комунальної власності.
20. Визначте структуру заяви на отримання земельної ділянки у власність або оформлення договору оренди для ведення фермерського господарства.
21. Наведіть порядок отримання земельної ділянки для ведення

фермерського господарства.

22. 11 Наведіть порядок державної реєстрації фермерського господарства.

23. Наведіть структуру Статуту фермерського господарства.

24. Наведіть перелік документів, необхідних для державної реєстрації фермерського господарства.

25. Визначте основні правові аспекти створення фермерського господарства.

26. Що таке відокремлена фермерська садиба?

27. Назвіть види майна фермерського господарства.

28. Які види земельних ділянок виділяються фермерському господарству за правом власності?

29. На які види поділяється майно фермерського господарства за походженням?

30. Надайте визначення майну, яке передають члени фермерського господарства.

31. Надайте визначення майну, яке створюють фермерські господарства.

32. Надайте визначення майну, що залучає фермерське господарство на умовах оренди.

33. За якою вартістю обліковується майно, передане членами фермерського господарства до його складеного капіталу?

34. Що відноситься до нерухомого майна фермерського господарства?

35. Назвіть види рухомого майна фермерського господарства?

36. Які первинні документи використовуються при оприбуткуванні різних видів майна фермерського господарства?

37. Які форми бухгалтерського обліку може використовувати фермерське господарство (ФГ)?

38. Чи всі ФГ зобов'язані вести бухгалтерський облік? Складати фінансову звітність?

39. За яких умов ФГ має право не складати баланс?

40. Які особливості обліку у ФГ за простою формою обліку?

41. Опишіть технологічну схему облікового процесу за простою формою в умовах ФГ.

42. Розкажіть про особливості обліку у ФГ за спрощеною формою обліку.

43. За якими принципами побудована Книга обліку доходів і витрат?

44. Опишіть побудову Журналу обліку господарських операцій.

45. З якою метою використовуються реєстри бухгалтерського обліку спрощеної форми обліку?

46. Охарактеризуйте просту форму бухгалтерського обліку малих підприємств та особливості її застосування ФГ. Наведіть її переваги та недоліки.

47. З'ясуйте особливості спрощеної форми бухгалтерського обліку малих підприємств та її застосування ФГ.

48. Охарактеризуйте форми бухгалтерського обліку для середніх і великих ФГ.

49. Яка форма обліку не передбачає виконання бухгалтерських проведення?

50. Чи за всіма формами обліку вимагається складання первинних документів?

51. За яким принципом нараховуються доходи і витрати у ФГ?

52. Хто несе відповідальність за складання фінансового звіту фермерського господарства?

53. Як залежить фінансовий звіт фермерського господарства від характеру його виробничої діяльності?

54. Які терміни подачі фінансового звіту фермерського господарства?

55. У яких одиницях виміру здійснюється заповнення фінансового звіту фермерського господарства?

56. Що таке «Баланс фермерського господарства»?

57. З яких розділів складається Баланс?

58. Надайте визначення поняття «активи фермерського господарства». Наведіть приклади активів.

59. Що розуміють під поняттям «зобов'язання фермерського

господарства»? Які види зобов'язань можуть виникати у фермерського господарства?

60. Визначте, що таке «власний капітал фермерського господарства».

61. Який принцип покладено в основу формування доходів і витрат фермерського господарства?

62. З'ясуйте поняття «доходи фермерського господарства». Наведіть приклади доходів.

63. Що являють собою «витрати фермерського господарства»? Наведіть приклади витрат.

64. Як розраховується фінансовий результат діяльності фермерського господарства?

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ.....	5
2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	7
3. РОБОЧА ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ПО ТЕМАХ ДИСЦИПЛІНИ.....	11
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ.....	20
ДОДАТОК А.....	25
ДОДАТОК Б.....	28
ДОДАТОК В.....	31
ДОДАТОК Г.....	34

Підписано до друку 21.10.2019. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк плоский.
Облік.-вид. арк. 2,23 . Умов. друк. арк. 2,20 . Тираж 100 пр. Замовлення № 194

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпро-5, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ